

20. ЕФЕКТИВНІСТЬ ОНОВЛЕННЯ АКТИВНОЇ ЧАСТИНИ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

А.І. Сабов

Національний університет харчових технологій

У ринкових умовах проблема розробки ефективного механізму інтенсифікації і підвищення ефективності оновлення активної частини основних виробничих

засобів (АЧ ОВЗ) набуває особливого значення. У трансформаційному періоді оновлення основних виробничих засобів (ОВЗ) здійснювалося з порушенням відтворювальних пропорцій. Основними причинами цих порушень є: знецінювання амортизаційних відрахувань у результаті інфляції, переважне використання отриманого прибутку та амортизаційних відрахувань для цілей поточного споживання, надмірно високі банківські ставки за кредитами і високі інвестиційні ризики довгострокового кредитування, що обмежують можливості підприємств залучати позиковий капітал для фінансування оновлення АЧ ОВЗ. У процесі стабілізації економічної ситуації в Україні зазначені негативні причини будуть поступово послабляти свій вплив на розвиток інвестиційної й інноваційної діяльності, пов'язаної з оновленням АЧ ОВЗ, що створює потребу в подальшому розвитку теоретичних і методичних основ підвищення ефективності й інтенсифікації оновлення АЧ ОВЗ [2, с. 355].

Аналіз вітчизняної та зарубіжної економічної літератури з проблем відтворення АЧ ОВЗ показав, що в даний час немає єдиної точки зору щодо визначення понять «оновлення АЧ ОВЗ» та «інтенсифікація оновлення АЧ ОВЗ». Тому пропонується уточнити ці поняття наступним чином: оновлення АЧ ОВЗ — це повторюваний процес, спрямований на формування такої їхньої кількості і структури, що забезпечують використання прогресивних технологій для виробництва конкурентоспроможної продукції. Інтенсифікація оновлення АЧ ОВЗ — це комплексний процес їхнього розширеного відтворення, при якому заміна морально чи фізично зношених і введення в дію нових прогресивних машин і устаткування забезпечують формування соціальних, технологічних, організаційних, економічних і матеріально-речовинних факторів зростання прибутку підприємств і соціального ефекту.

Аналіз сучасних особливостей оновлення АЧ ОВЗ дозволив встановити, що в сучасних умовах криз і нестабільності співвідношення між обсягами інвестицій, спрямованих на реалізацію різних форм оновлення, не змінювалось, тобто на більшості вітчизняних підприємств харчової промисловості найчастіше проводилась заміна фізично зношених засобів без суттєвих змін технології виготовлення продукції та інноваційного оновлення її асортименту, що негативно впливало на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств харчової промисловості. Така форма оновлення не сприяє формуванню раціональних пропорцій між процесами вибуття застарілої й введенням в дію нової техніки, а це призводить до необґрунтованого збільшення витрат на капітальний ремонт. У сучасних умовах більш ефективні такі форми оновлення АЧ ОВЗ, як модернізація та реконструкція виробництва.

На основі аналізу економічної літератури та власних досліджень зроблено висновки, що вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ на процес інтенсифікації оновлення АЧ ОВЗ пов'язаний зі змінами господарської кон'юнктури і науково-технологічного потенціалу харчових підприємств. Перехід до переважно інтенсивної форми оновлення АЧ ОВЗ формується на макроекономічному рівні під впливом циклічних змін кон'юнктури ринку, а також зумовлений розвитком науково-технічного потенціалу національної економіки та об'єктивними економічними законами, що описують кругообіг основних засобів на мікроекономічному рівні [1, с. 76].

Для формування підсистеми стратегічного управління інтенсифікацією оновлення АЧ ОВЗ запропоновано використовувати стратегічний підхід, який, на відміну від традиційного ситуаційного, базується на розробці та реалізації загальної стратегії розвитку підприємства харчової промисловості. Стратегічне управ-

ління інтенсифікацією оновлення АЧ ОВЗ пропонується розглядати як елемент підсистеми стратегічного управління використанням основного капіталу, яка, в свою чергу, є елементом системи стратегічного управління соціально-економічним розвитком підприємства.

Застосування запропонованого методичного підходу на практиці дозволить підвищити обґрунтованість стратегічних рішень щодо інвестування і збільшити чисту теперішню вартість інвестиційного проекту.

Вплив інтенсивних факторів на фінансовий результат, який матиме підприємство після реалізації інвестиційного проекту, згідно з розробленим методичним підходом, визначається на основі аналізу темпів приросту прибутку, що досягаються внаслідок зростання продуктивності праці, віддачі основних засобів, матеріаловіддачі, віддачі інших витрат. Перевірка доцільності реалізації інвестиційного проекту проводиться на основі зіставлення темпів приросту прибутку, які досягаються за рахунок екстенсивних факторів (збільшення чисельності працівників, вартості АЧ ОВЗ, матеріальних витрат та інших витрат) з темпами приросту прибутку, що можуть бути отримані в результаті сукупного впливу інтенсивних факторів після реалізації проекту.

Згідно з розробленим методичним підходом до формування програми інтенсифікації оновлення АЧ ОВЗ, ранжирування інвестиційних проектів, відібраних на попередніх етапах, запропоновано проводити на основі комплексної бальної оцінки, яка складається з розрахованих бальних оцінок показників ефекту та ефективності. Бальні оцінки доцільно розраховувати, якщо інвестиційні проекти реалізуються незалежно один від одного в часі. За даним методичним підходом перевага надаватиметься інвестиційному проекту, який має найвищу комплексну бальну оцінку, тобто забезпечує швидке отримання високого прибутку при низьких витратах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лихачева Н.В. Ускорение обновления активной части основных производственных фондов в условиях активизации и интенсификации инвестиционной деятельности предприятий / Н.В. Лихачева // Економіка промисловості. — 2014. — №2(24). — С. 73-80.

2. Белікова Н.В. Особливості інтенсифікації оновлення активної частини основних виробничих фондів промислових підприємств / Н.В. Белікова // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. Вип. 200. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2011. — С. 353-358.

Науковий керівник — Т.М. Іванюта, канд. екон. наук.